

BOYUT

29
EKİM
100

İÇİNDEKİLER

KASIM YAZARLAR 2023

Kapak Çizimi
Esma Çağlayan

Editör

İdil Ada Aydos
Berfe İklim Demirci

Danışman

Öğretmen

Dilek Ünek
Arzu Güleçyüz

Layout Editörü

Öykü Korkutan

Editörden - Defne Bozkır
Editörden - İdil Ada Aydos
Apolitik - Elif Sude Yanık
Geleceğe - Elif Tuana Gökmen
Sevgilim Cumhuriyet - Şeyma Kaya (2019 Mezunu)
Yaşamayı Yitirdiğim - Enes Ayberk Korkut (2019 Mezunu)
İsimsiz - Berfe İklim Demirci
Öyle Çalış Öyle Koş ki... - Ömer Alp Danış
Haikular - Elif Öztürk & Derin Avcı
Cumhuriyet - Gülce Doğan
Karahindibalar - Evin Çakmak
Umut Bitti - Aral Karadayı
Bir Çocuğun Gözünden Cumhuriyet - Dila Gürkan
Yüzüncü Yıl Şiiri - Serra Boyar
Yaşayan Ceset - Merve Çakır
Soluk Kırmızı Cumhuriyet - Zeynep Alya Yıldız

Fotoğraf ve Resim

Elif Şahsuvaroğlu
Aslı Cesur
Derin Lara Cengiz
Bora Bursalı
Ayşenaz Kaya
Deniz Gözer
Azra Sonay
Kaan Kaya
Ege Girgin
Doruk Öğreten
Duru Songun
Irmak Lorin Çağine
Emre Kalfazade
Rana Şenöz
Begüm Ayata
Ela Lipsinki

Boyut Yazar Kadrosu

Defne Bozkır
İdil Ada Aydos
Elif Sude Yanık
Elif Tuana Gökmen
Şeyma Kaya(Mezun)
Enes Ayberk Korkut(Mezun)
Berfe İklim Demirci
Ömer Alp Danış
Elif Öztürk
Derin Avcı
Gülce Doğan
Evin Çakmak

3 Havadis - Alara Savcı 23
4 Ben Büyüyünce... - Mazal Aliefendioğlu 25
5 Bir Destandır Cumhuriyet - Alya Salan 27
7 Cumhuriyetin Resmi - İdil Ada Aydos 30
8 Birkaç Önemsiz Değer - Burcu Naz Apaydın 31
10 Fidanın Meselesi - Heja Seher Taşlı 32
12 Asırlık Miras - Umur Bilgiç 33
13 100. Yılında Cumhuriyet - Çağan Yılmaz 34
14 Cumhuriyet'in Sesi - Berfin İrem Kaya 35
15 Edebiyatın Serüveninde Cumhuriyet - Havin Ceren 36
16 Yaşamak - Sena Kılcan 37
17 Prangasız Yaşam: Cumhuriyet - Defne Türkdönmez 38
19 Çorak Toprakta Yeşer - İpek Sakarya 39
20 Cumhuriyet Kadını - Ecrin Küçük 40
21 Cumhuriyet - Kumru Elif Celayir 41
22 Asır - Elif Sude Yanık 42

Aral Karadayı
Dila Gürkan
Serra Boyar
Merve Çakır
Zeynep Alya Yıldız
Alara Savcı
Mazal Aliefendioğlu
Alya Salan
Burcu Naz Apaydın
Heja Seher Taşlı
Umur Bilgiç
Çağan Yılmaz
Berfin İrem Kaya
Havin Ceren
Sena Kılcan
Defne Türkdönmez
İpek Sakarya
Ecrin Küçük
Kumru Elif Celayir

Editörden

Akıtılan kanın renginde
bahtiyar olma sanatı ve
tutunma hali

bu milletin
yaşadığı toprakların
özüne kazılıdır.

Harp ve sulh demekle kalmaz
memleketin köklerini
yaratmak,
yaşatmak,
anlatmak.

Kan ve revan içinde
inatla büyümüş
ay ve yıldızın rengi
elbet

bir çift maviden akıtılan
seste,
iflah olmaz toprak aşkında,
bir memlekette saklıdır.

"Cumhuriyet sana,
sen Cumhuriyet'e borçlu olduğun için"
göreceksin
hayatsız günlere kırmızıyı
bahşeden,
nefes olan,
bayram olan
bir milletin mücadelesini.
Çocuk bir erin yüzündeki
kana,
toprağa
yansıyan ay ışığını,
kendi yüzünde göreceksin.

Kuvayımiliye'nin destanını,
cihanın yaşlarını,
Sakarya'nın sularının
Ankara'nın kuşlarına
haykırışını
kendi yüzünde hatırlayacaksın.

Toprağın kokusuna karışan,
on altılının
ekmek kırıntılarını,
anne kokan göz yaşlarını,
Cumhuriyet'in yüzüne doğacak
bir çocuk ile selamlayacaksın.

Ay yıldızlı hemşirenin üflediği
yarayı muharebenin içinden
kürsüye taşımış sesi,
bugün tıkırtısı kulağında çınlayan

Cumhuriyet kadını
yüzünde tanıyacaksın.

Ey sönmeyecek şafakların yüzünde
yüzen kırmızı memleket!

Parça parça omuzlarına
akıtılmış

Cumhuriyetin
yükünü
varlığı mutlak kalacak egemenliğinde
kutlayacaksın.

"Bugün en büyük bayramdır!
Kutlu olsun..."

Defne Bozkır

Editörden

Bir güz mevsimi. Yüzyıl önce. Nice yaprak dökmüş bir ulus, dimdik ayağa kalmış, yüzünü solmaz bir güneşe dönmüş, ulu gövdesinden çıkan bin bir dal ile gökyüzünü sarmış, geleceğe bakıyor, biliyor ki ilelebet payidar kalacak.

Yine bir güz mevsimi. Yüzyıl sonra. Bu ulu ağaç artık bin bir yaprağa karışmış, her dem yeşil.

İşte, 29 Ekim 1923'te, ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülüğünde, milletimizin dünyaya örnek olmuş azim, kararlılık ve birlik ruhu ve kayıtsız, şartsız ulusal egemenlik ve tam bağımsızlık iradesiyle kurulan Türkiye Cumhuriyeti, Cumhuriyetimiz, artık yüz yaşında.

Ne mutlu bize ki nice milletin özgür ve onurlu yaşam mücadelesi vermeye devam ettiği bir yüzyılın sonunda, biz bu ulu ağacın gölgesinde fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür bir nesil olarak okuyoruz, çalışıyoruz, üretiyoruz, bu haklı gururu yaşıyor ve milletçe kutluyoruz.

Ne mutlu bize ki bu yüz yıl, Atatürk'ün işaret ettiği "muasır medeniyetler seviyesine ulaşma" hedefi ile yılmak yorulmak bilmeden çalışmış, nice zorluğu, nice yokluğu aşmış milletimizin yeniden doğuş, çağdaşlaşma ve dünya ulusları arasında hak ettiği saygın yere ulaşma yolunda biz gençlere örnek olacak nice ilham verici başarısı ile dolu.

Ancak, Cumhuriyetin yüzüncü yılını gören bu neslin gençleri olarak, nesilden nesile devrolan bu büyük emanetin sahibi artık bizleriz ve sorumluluğumuz büyük. Dünya gitgide hızlanan büyük bir değişim içinde, yakınımızda ve uzağımızda kıyımlar kıyametler, önümüzde fırtına bulutları var. Daha iyi görmek, daha derin bilmek, daha çok çalışmak zorundayız. Atamızın dediği gibi: "Gençler! Vatanın bütün ümidi ve geleceği size, genç nesillerin anlayış ve enerjisine bağlanmıştır".

Bugün gururla kutladığımız Cumhuriyetimizin en önemli mirası ve yine ona en büyük vefa borcumuz, bilimde ve teknikte ilerlemek, mili birlik ve bütünlüğümüzü korumak ve akıl, vicdan ve cesaret ile ördüğümüz bu yolda yılmadan, aldanmadan, korkmadan ilerlemek olacaktır.

İdil Ada Aydos

APOLİTİK

Elif Sude YANIK

Ey Türk Cumhuriyeti,

Vazifen ilelebet payidar olmaktır.

Zira fikirler, ölümsüzdür.

hükümsüzdür.

Ve fakat,

baltalar sever fikirleri

fikirleri öldürmeyi

bundandır,

kolay olmadı gelişin,

bilirim.

Bir çift mavi gözün köhne bir odada

geleceği aydınlatacak denli parlak

gözü göze değiymeyecek denli soluk

mahzun ışığında

bir gaz lambasının,

adını fısıldadığı bir koca yüzyıla

o ufacık odaya ancak duyurarak,

bir muştı mu cumhuriyet?

Aslen,

yularına bağlananların

celladından medet umanların

özgürlüğü kafese kapatanların

güneşi sıvayan balçığın

karşısında

durmanın direnci cumhuriyet.

Zira asırdır,

demokrasinin

karşısında

boyunduruk

sanatın

karşısında

dogma

sporun

karşısında

duraksama

eğitimin

karşısında

cehalet

yukarı çıkan merdiveni devirmeye
yere sermeye
yeminli,
daimi

Uzun gecelerin,
karanlık,
kimisindeyiz kimi zaman.
Ataol ağabeyin en güzel çocukları yurdunun
bulutları, güneşleri
mahpus
özgürlükler cehenneminde 21. yüzyıl dünyasının

ve Nazım'ın adı
Nazımların
yazılmakta
halen
3 sütun üstüne kapkara haykıran puntolarla
yazılmaya da devam edecek korkarım
Halen kelle parasına
hürriyet bedava

Ve hürriyetin çocukları
mavi gözün sevdalıları
arka koltukta unutulmuş özgürlüklerini
hüviyet addettikleri hürriyetlerini
bırakmamaya yeminli,
daimi.

Asırlık meşale
bir köhne odadan
bir ülkeye doğurmakta aydınlığı şimdi.

ve o meşale,
gitse de
uzaklara genç ellerde
bizim sevdamız dönüşlerde,
elbet bir gün,
daima
dönüşlerde.

Çorak yüzünde Anadolu'nun,
kırıık bir gülümseme Cumhuriyet.
Bizim sevdamız, bu tebessüme dönüşlerde.
Çünkü meşaleyi yakan ve yaşatan
o yüzlerdir ancak,
ve o yüzler ki
cumhuriyettirler
çünkü ne Akifler ölür,
Korkma, diyen
ne de tükenir denizler.

GELECEĞE

Elif Tuana GÖKMEN

Görmediğin bir sahneyi hissetmek içinde
tanışmadığın insanları
gözünde yaş bellemek
kalbinde sızı
sesini
daha önce hiç duymadığının
söylediğini kazımak aklına
Bir asırdır uyduğum emir,
yaşattığım şükrandır
öpemediğim elin minnetini saklamak içimde
Öğrendiğim bu,
nasıl okunur toprağın altı?
Kalemi nasıl tutacağımı öğreten Cumhuriyet,
bitmeyen
giderek çoğalacak mürekkebi avucuma koyan
hürriyet
nasıl okunur paşam.
Cumhuriyete kavuşmaktır bana kalan bu asırda
Çok yüz yıllarca
daha çok yüz milyonlara kalacak olan.

Fotoğraf: Elif ŞANSUVAROĞLU

SEVGİLİM CUMHURİYET

Şeyma KAYA (2019 MEZUNU)

Sevgilim Cumhuriyet,

bu bir sevdaysa şayet,
karadır.

bir oedepik döngüdür
tutturmuşuz gidiyor:
çocukların seni sende bulduğu
sende boğulup
seni sende senden doğuruyor.
seni senin sayende
ama—
en çok,
sana rağmen.

bu diyalektik kör talih utansın—
"secde eden alnımı
şarap için dudaklarımla öptürüp"
su kara günümde
sakladığı ak akçeleri
—ki o ak akçeler senin yaşından büyük milyarlardır—
minarenden üfürüp
venezuela'dan çıkarıyor.

gülme sevgilim

sen erzurum, izmir, ezine
birinde rus'u
birinde yunan'ı
birinde ingiliz'i
consiperane...

gülme sevgilim
ağlama da
ama öyle işte—
evet, venezuela

seninle güneş etrafında
yüz kere dönen dünya
kör kütük küreselleşince
büyülü bir gerçek olarak
girdi hayatımıza
venezuela
ve bu ak akçe

sevgilim,
dedim ya—
karadır bu sevda.

ve seni sende
seni senden
ve seni senin sayende
ve seni sana rağmen.

soyun sevgilim,
soyun řu akından karandan:

bak,
deniz lacivert
deniz kadife,
deniz tanıdık ve sıcak

soyun sevgilm,
çırılçıplak

bu güz, kadife laciverdinde denizin
seni sende
seni seninle
seni senden

nice yıllar
nice mutlu
nice özgür
sana rağmen
ama
en çok, senin sayende

Fotoğraf: Aslı CESUR

YAŞAMAYI YİTİRDİĞİM

Enes Ayberk KORKUT(2019 MEZUNU)

*Cumhuriyetimin bütün şairlerine ithafen**

*"Oysa halkın göz çukurları çamurlanmıştır
Kanı ılgıt ılgıt akar; kanı kara
Yazlık sinemalarda, üniformalar altında
Banknotların, kırıvatların saltanatıyla
Çürütülmektedir halk."
-İsmet Özel, 1969*

Önceleri göz çukurları çamurlanmış adamlar geçermiş bu caddeden, kömür dolu vagonların ardı sıra. Ellerim ceplerimde, kendi alemine dalıp giden insanların arasından yürüyerek geçtim. Ne çok insan vardı her biri bana benzeyen. Bana ait bir parça hüznü alıp göğsünde taşıyan ne de çok insan. Sorsanız insanları sevebilmek arzusu yoktu hiçbirimizin içinde. Kendi küçük cumhuriyetlerimizde kavgamız yine kendimizleydi. Yarına çıkmaktan gayrı bir umut taşımıyorduk. Ellerimizdeki poşetler eskisinden de hafifti ama kimse yükünden kurtulmuşa benzemiyordu. Özgür olmasına özgürdük. Özgürlük şimdilerde insanın ağzında yavan bir tat bırakıyor. Gerçekleri bir ağız dolusu tükürebilseydik belki rahatlardık. Sarılacak kimsemiz yoktu, ah, ümüğüne sarılabilseydik bahtımızın.

Henüz bir çocukken ayrıldığım o küçük şehirde güvercinlere yem atılmıyor artık. Dört bir yanımda ifadeleri çalınmış suratlar. Şairleri dört duvara mahkum edilmiş cumhuriyetimde beni yadırgıyorlar. Yadırgıyorlar beni, olan biteni garipsediğim için. Her gün içten içe çürümelerimizi, bir türlü kabullenemediğim için. Gazeteleri yakmıyorlar artık. Ey düş simsarları; ey karnı tok, gözü aç satıcılar... Hiç utanmıyorlar ekranlarda, sesimizi yitirdiğimiz meydanlarda. Bir heykelin gölgesinden bizi kol kola getirmesini dileyecek yüzümüz kaldıysa bile, yüzümüz çoktandır sahte.

Yıl 947 Ekim 29.

Henüz bir çocukken ayrılacağım o küçük şehirde, bronzdan bir heykel dikilecekti halkevinin karşısına. Hiçbirimiz orada değildik ya elbet, sor Cumhuriyet Meydanı'na. Yıkılmaksızın beklerdi orada. Gazipaşa Caddesi'nde betondan devlet daireleri. Her birinde daktilolarıyla ölü şairler. Duyulmaksızın beklerdi orada. Paydos vaktinde her kuytu sokak, parasız yatılıda ezberlenen yasaklı şiirlere çıkardı. Yıllar, kömür dolu vagonlar gibi geçti birbirinin ardına. Kim bilir kaç cumhuriyet sığdırmıştım ömrüme. Kim bilir, kendimden kaçtığımı? Hep aynı meydanlarda, hep aynı yağızatları dizginleyen, hep aynı komutanların, hep aynı ihtişamlı heykelleri çıktı karşıma. Nereye gitsem anlaşılmaz kalabalıklar bekliyordu küçükken hayran olduğum boşluklarda. Çokluk direndim. Direndim hayallerime boyunduruk vuran saltanatınıza.

Yine bir ekim sabahı, kurum dolu bacalarıyla şehir yine kapkara. Ellerim ceplerimde, kurumlu insanların arasından yürüyerek geçtim. Bugünlerde her birimiz hür olmak nedir bilmeden kendi küçük cumhuriyetlerimizde yaşıyorduk. Artık cumhuriyetin son günleri gibiydi yüzüm. Kaçacak tanıdık bir yüz aradım, kendimi meydandaki o heykelin karşısında buldum. Döndüm dolaştım, kaideye büyük harflerle yazılı o cümlede hep aklım. Çabaladım en azından, be namussuzlar! Namussuzlar kadar cesaretli olmaya.

Hasretim doğruya cumhuriyetimde
Yitirdiğim tren garlarında
Sarılammış insanlara hasretim
Namert gülümsemeler etrafımda
Celladıma gülümsüyorum
Bilmezdim celladım etrafımda
Yüzü bana benziyor
Hüzünleri, yakarışları sanki ben'im
Gözyaşları benim boynuma pranga

Ah bir rastlayabilsem duvarda
Eski bir şair arkadaşına
Gülemiyorsun ya
Gölmek, derdi
Derdi bir halk gülüyorsa gölmekti

Var çık karşıma, esaretin varsa dinle
Cesaretimi nasıl unutturduklarını
Dinle, her gün bir yeni çiçek kendi kendine
Nasıl açamadan soldu vatanımın bağrında
Oysa bende düşmana verecek umut yoktu
Çok oldu sırtım yere geleli
İnadımdandı, pes demedim
Ben halka bakınca

Pes etmedim ve sana rağmen
Sana çatlarcasına inanıyorum

*Yaşatan – İsmet Özel, Severmişim Meğer – Nazım Hikmet Ran, Üç Kez Seni Seviyorum Diye Uyandım – İlhan Berk, Celladıma
Gölümserken Çektirdiğim Son Resmin Arkasındaki Satırlar – İsmet Özel, Han Duvarları - Faruk Nafiz Çamlıbel, Mendilimde Kan
Sesleri – Edip Cansever, Çağdaş Bir Ürperti – İsmet Özel

İSİMSİZ

Berfe İklim DEMİRCİ

Geçmiş uzakta şimdi, pek bir bulanık cephedeki günlerimiz. Genç bir çocuk hatırimda sadece, gencecik Ali'm.

Hiç konuşmazdı Ali. Adından başka bir şeyini bilmezdik. Nerede yaşar, var mıdır onu bekleyen bir sevdiği, ailesi ne yapar... Ağzını bıçak açmazdı Ali'nin. Tüfeği elinde dolanıp dururdu. Ağlamaz, sızlanmazdı. Aç kaldığında bile hezeyanlarını işitmezdik. Tuhaf biriydi şu Ali, ne zaman uyur ne zaman kalkar hiçbirimiz ne duyar ne görürdük.

Ben Ali'yle hiç konuşmadım hatta sanırım hiç sesini de duymadım. Ama bugün, o puslu geçmişimden bana bakıyor sanki. Anlatmalıyım diyorum Ali'nin hikayesini. Kimse duymasa bile ben duymalıyım diyorum.

Komutan gelmişti o gece. Pek bir azdık, birçoğumuz yaralıydı. Mayın tespitine gönderiyordu bizi. Yirmi otuz kişi ya var ya yokuz. En cüsselimizden zayıfımıza herkes tozdan bir olmuş çarıklarımıza gözlerimizi dikmişiz komutan konuşurken. Ölüm, hiç bu kadar yakinken böylesine uzak gözükmemişti. Sabaha kadar tek kelime etmeden bekledik. İlk ışıklarla çıktık yola, yamalı pantolonumdan soğuk içime işlerken yürüdük, yürüdük. O sırada Ali de hemen yanı başımda yürüyor, kafasını dahi kaldırmıyordu. Bir şey demek istedim. Sözcüklerim anlamını kaybetti. Sustum.

Gelmiştik işte, bir sonraki adımımızda ne olacağını bilmeden dağılmıştık. Ali artık yanımda değildi, önüme geçmiş hem de mesafe koymuştu aramıza. Ne düşüneceğimi nereye basacağımı bilmeden yürüyordum. Zaten ne anlardım ki, küçükken de hep yavaş olan bendim. Marangozdum ben. Bir araya getirendim. Ve bir ses duyuldu. Şimdi gördüğüm tek şey derma çatma atölyem değil, toz dumandı. "Biri bastı!" diye bağırdı uzaktan bir ses. Belki kurtulur umuduyla toza daldım. Orada yatıyordu işte. Ali. Bağırmıyor, yardım istemiyor; göğü izliyordu. O gün hiçbir evladını toprağa vermemiş gibi parlayan mavi göğü. Göğsünden çektim tüfeğini. İlk defa yüzünü böylesine yakından görüyordum. Gözlerini kapattı. Yırtık ceketinin düğmelerini açtım. Bandajlarla sarılmış bembeyaz göğsünde bir şarapnel, her tarafını yıkayan kan. Adın ne, dedim. Sesini çıkarmadı. Adın ne, dedim tekrar. Ama o çoktan bulutların ardındaydı şimdi. Kim olduğunu bilemedik. Gerçek adını asla öğrenemedik. Şimdi ise yürüyorum, onun tüfeğiyle. Geride silah bırakmadık ama gencecik bir hayatın üstünü dahi örtemedik. Şimdi elimde iki tüfek var, biri diğerinden ağır.

Yarım asır geçti üzerinden, üzerimden. Hâlâ yüreğimde bir ağırlık o tüfek. Ne ismini koyabileceğim ne de geride bırakabileceğim. Yarına uyanır mıyım, meçhul. Ama ne ben unutabilirim onu ne de yarınlar unutmama hakkına sahip onu. Dünüm, bugünüm ve yarınım, unutma.

Unutturma.

ÖYLE ÇALIŞ ÖYLE KOŞ Kİ...

Ömer Alp DANIŞ

Gök yarıldı, yağmur indi şimşeklerle beraber,
Kara bulut örtü oldu toprak için verilirken şehitler.
Cepheye koştu peşi sıra her yaştan köylü gençler,
Ya istiklal ya ölüm tüm kalplerde değişmeyen hedefler!

Döküldü denize düşman, parladı gökkuşağı,
Yedi düvel mecbur kaldı, bıraktı hırçınlığı,
İstanbul alınınca ancak açtı güneşimin ışığı,
Gerçek oldu her bir ferdin yıllarca inandığı.

Harp bitmiş, düşman gitmiş, bir toprak kalmış elde,
Yıkık dökük her şehir, yoksulluk dört bir yerde,
Sarılır her yara elbet, borç ödenemez şehide,
Artık geçmiş geçmişte, yarınlar var hedefte.

Mavi gözlü dev vermiş kararını çok önce,
Bir daha gündüz vakti olmayacak hiç gece,
Devrimlerle değişecek kaderler, alınacak netice,
Bir an tereddüt etmedi çünkü bu millet öyle yüce.

29 Ekim'de nihayet kuruldu Cumhuriyet,
Prangalar çözüldü zihinlerden, bitti artık esaret.
Devlet için halk değil, halk için vardır devlet,
Savaş artık cephede değil, tek düşmanımız cehalet.

İlmik ilmik işlendi hem hak hem özgürlükler,
Ne çocuklar unutuldu, ne kadın ne de gençler.
İzlerken şaşkınlıkla tüm dünyadan milletler,
Nefes aldı bir ulus, yeniden yeşerirken ümitler.

Fabrikalar kuruldu dört bir yanına yurdumun,
Sel oldu alın teri, değiştirdi kaderini yüce ulusun,
Tek yön artık ileri, dönüş yok, yedi cihanda duyulsun,
İlim mürşit oldu en hakikisinden, tüm cahiller sussun.

Bugün alabiliyorsan nefes bu cennet vatanda,
Dilin, dinin sana kalmış; özgürsen her zamanda,
Dünya ile yarıştıysan hem bilimde hem sporda,
Emanetindir cumhuriyet hem bugün hem yarında.

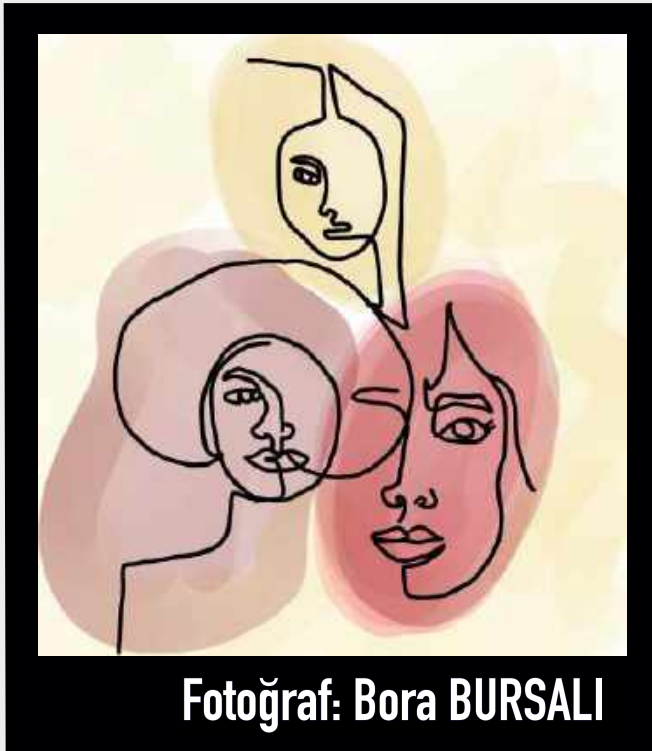
29 Ekimleri hem kutla hem de hatırla, anla;
Sen bugün yaşa diye ne bedeller ödendi kanla, canla;
Laik, demokratik cumhuriyette yaşıyorsan huzurla,
Öyle çalış öyle koş ki ödeyebil borcunu ecdadına.

HAİKU KÖŞESİ

Elif ÖZTÜRK & Derin AVCI

Vazife

Yüz sene geçmiş
Vazife korunmuştu
Yüz yiğit, yüz genç

Fotoğraf: Bora BURSALI

Yadigâr

Gülüşte saklı
Bir asrın yadigarı
Dinmez ışığı...

CUMHURİYET

Gölce DOĞAN

Cumhuriyet sözcüğü, Arapça "halk" anlamına gelen cumhur kökünden türemiştir ve halk egemenliğine dayalı yönetim biçimini ifade eder.

Cumhuriyet, Türk halkı için sözlük anlamının ötesinde bir anlam taşır. Çünkü cumhuriyet, halkın topyekûn mücadelesiyle bağımsızlığa kavuşturduğu topraklarda yükselecek yeni Türk devleti için, Atatürk ve kurucu Türkiye Millet Meclisi tarafından en uygun rejim olarak seçilmiştir. Eğer bu cumhuriyet, bir asrı aşacak kadar uzun yaşadıysa, sayısız imtihandan geçip günümüze kadar geldiyse, sebebi ulu önder Atatürk'ün milletimizi iyi tanıyarak, karakterine uygun bir siyasi yapı oluşturması, bu yapıyı da halkın özümseyeceği altı temel ilkeye dayandırmasıdır: Cumhuriyetçilik, halkçılık, devletçilik, milliyetçilik, laiklik ve inkılapçılık. Bu ilkeler, sözde kalmamış, Atatürk'ün önderliğinde, nesiller geçse de anlaşılın, benimsensin diye; cumhuriyetimiz sağlam yasama, yürütme ve yargı organlarıyla, ayrıca eğitim konusunda yapılan devrimlerle donatılmıştır.

Atatürk, "Efendiler, yarın Cumhuriyeti ilan edeceğiz!" sözüyle Türk tarihinde açılacak bu yeni, umut vadeden devir için kesin bir tarih belirtmiş olsa da Cumhuriyet tek bir günde kurulmamış, halk egemenliğinin tohumları kurtuluş savaşından itibaren atılmaya başlanmıştır. Bu topyekûn mücadelede, üstünde cumhuriyetimizin kurulacağı topraklar, askerin, yaşlının, gencin, kadının birliğiyle bağımsızlığına kavuşmuştur. Atatürk, silah arkadaşları, cephelerde savaşan kadın askerler, 1915 yılında tamamı şehit olan genç tıbbiyeliler ve daha niceleri sayesinde temelleri atılan bu zaferi, her sene hep birlikte 29 Ekim milli bayramımızı kutlarken hatırlıyor, cumhuriyetimizin değerlerini yaşatıp yaşatamadığımızı sorguluyoruz. Çünkü 100 yıl öncesinden günümüze gelirken Cumhuriyetimiz bizden, Türk halkından gittikçe uzaklaşıyor, cansız bir kavram hâline geliyor. Sanki büyük önder Atatürk, onu ilan edip sahip çıkması için halkın, gençliğin eline, onu ayakta tutacak değerler ve ilkelerle birlikte vermemiş, onu canlı ve devinimli bir yapı olan Türk halkına emanet etmemiş gibi.

Kaybolmuş hissettiğimiz zamanlar için, atamızın ve genç cumhuriyetin bıraktığı değerler bize yol gösteriyor. Türk gençliğinin değişmez pusulası diyebileceğimiz mirasımız ise, Atatürk'ün bizlere armağan ettiği, zamansız bir metin olan, Gençliğe Hitabe. Her sözcüğü bize umut ışığı olacak şekilde yazılmış. Gençliğe Hitabe'yi, ezberlemeyi geçin, özümseyelim. Cumhuriyetimizin 100. yılını, yaşadığımız çağın zorluklarının arasından, kanımıza işlemiş değerlerle sıyrılarak, milli bilincimize sahip çıkarak kutlayalım. Tüm bunlar için, Atamızın dediği gibi, "Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur."

Karanlık günler vardı,
yürekler ise umut dolu.
Bir lider çıktı, yükseldi bayrak,
Türk milleti için savaştı.

KARAHİNDİBALAR

Evin ÇAKMAK

Karahindibaların yavaş yavaş solarken üzerlerindeki kanları, umutlarla beraber gökyüzüne dağıttığı aydır ekim.

O umutların boşa çıkmadığını anlayan gözü kapalı ruhların, kanlar toprağa değince yüzlerinde tebessüm oluşturduğu aydır ekim. Küçük büyük demeden herkesin mücadelesinin karşılığını aldığı aydır ekim.

Özgürlüğümüzü beyaz güvercinlere borçlu olduğumuz, cumhuriyetimizin ülkenin dört bir yanında kutladığımız aydır ekim.

Bağırış ve silah sesleri tüm arazinin yardım çağlığı gibiydi. Güneşin, yırtık ve eski püskü çadırın arasından gözüme birkaç uyarı mesajı gönderdiğini fark ettim. Hafifçe doğruldum, sargı ve kırmızı lekelerle dolu olan koluma göz gezdirip uzandığım hasır parçalardan oluşan kilimden kalktım. Çadırdan çıktım ve yerde mücadeleyi öldüğü halde devam ettiren birkaç bacak, kol ve kalbe rastladım. Meydana ilerlediğim sırada karşıdan güneş gibi parlayan saçlarıyla onu gördüm.

Gözlerinin maviliği, ülkenin umutlarının hepsini içinde barındırıyor gibiydi.

Yanına yaklaştığımda, milletvekilleriyle yaptığı konuşmaya büyük bir heyecanla başladığını gördüm. Taslağı hazırlanan "cumhuriyet" önergesinin Büyük Millet Meclisine verilmesi üzerine nefesler sıkıca tutulmuş, herkes uzun zamandır kavuşamadığı özgürlüklerine artık kavuşmak istiyordu. Meclisin onayından sonra Atatürk'ün yüzündeki hiçbir zafere değişilmeyecek tebessümü ve mutluluğu gördüm.

Ülkenin dört bir yanını adeta bitmeyecek bir şenlik havası kaplamış, günlerdir dinmeyen yaşlar şimdi de sevinçten akıyordu. Başarmıştı Türk halkı onca darbeye rağmen dimdik kalmayı. Onca umutsuzluğa, zorluğa, esirliğe göğüs germişlerdi bugünkü Türkiye'yi oluşturmak için. Açılan yaraların üstüne kanlı toprak örterek, yüreklerine ise kaybettiklerinin anısını bastırarak acılarını dindirmeye çalışmışlardı.

Öncesinde herkes bizlerin yerine karar vermişti, özgür kalmayı bekleyen güvercinlerdik. Kimse düşüncelerimizi önemsemez, sadece kontrol altına alacakları bir yığın insan isterlerdi. Oysa şimdi cumhuriyetle kimse rengi diğerlerinden farklı diye ya da şarkı söylediği dil farklı diye dışlanmayacaktı. Herkesin eşit ve adaletle yönetildiği bu ülke, bir sürü insanın vatan sevgisiyle bu noktaya gelmişti.

İşte bundan 100 yıl sonra bile, hâlâ bu kurtuluşumuzun ve zaferimizin bir kanıtı olarak kutlanır Cumhuriyet. Kafesten çıkıp uçabilen beyaz güvercinlerindir Cumhuriyet. Sonsuz mücadeleleriyle canlarını bile feda etmeye hazır olan Türk milletinin Cumhuriyet. Karahindibaların umutlarının boşa çıkmamasıdır

CUMHURİYET...

UMUT BİTTİ

Aral KARADAYI

İç Anadolu'nun köhne kazalarından birinde, çayırdaki tek tük kalan çimen öbeklerinin kırağı tuttuğu, pusun yavaş yavaş tesirini kaybedip dağılmaya başladığı bir sabah. Dondurucu soğuk, güneşin seyrek ışınlarını meymenetsizce bastırıyor. Kazanın kaymakamı İhsan Bey olabildiğince hızlı adımlarla, dilinde acı bir türkü, elinde kapıcı efendiden aldığı günlük gazeteyle ilerliyor. Kazanın etrafını çevreleyen yayvan tepelerin eteğine kurulmuş kaymakamlık binası, her gün olduğu gibi kendisini işbaşı için bekliyor.

Kazanın kaymakamı olarak dokuzuncu yılı İhsan'ın. İstiklal Harbi'nde geçen senelerin, gece gündüz devam eden taarruzların, meydan muharebelerinin, askerî mahkemelerde okuduğu iddianamelerin, dinlediği savunmaların, cezasını onadığı yahut akladığı yüzlerce mahkûmun ardından soluğu bu küçük kasabada aldı. Bir dönem bitmek bilmeyen bir mecale sahip kaymakam, artık ağarmış saçlar, titreyen eller ve mütemadiyen aksayan bir bacakla baş başaydı.

Çevresinin de değişimiyle cumhuriyetin sadık bir koruyucusu ve evladiydi. Lakin kendisi hazzetmezdi bu tarz tabirlerden. Ona göre yaptıkları vatana olan bir borcun ödenmesinden ibaretti. İlk başta kaderine terk edilmiş, harp ve kriz yorgunu bir yerleşim olarak gördüğü bu şehirde kaymakam, vatandaşların kalbine hitap etmiş, gereğinde tarla hasatlarına bizzat katılmış, kimi zaman işlek kahvehanelere cereyan edip halkla hasbihaller etmişti. Ancak kaymakam binasının hemen yan tarafında, kerpiç tavanlı, tavanları temiz beyaz badanalı köy enstitüsü binasının kendisinde yeri başkaydı. Kendi elleriyle o mektepten mezun ettiği her öğrenci, öğretmen ve eğitimci onun yegâne iftiharlarıydı. El kadar çocukların derslerini bizzat izler, söylediklere marşlara coşkuyla eşlik eder, bayram günleri yaptıkları törenleri pür dikkat izlerdi. Okulun her türlü giderini kendi cebinden karşılamıştı. Ancak gelin görün ki halkçı politikaları kaymakamın arasını hiçbir hükûmetle iyi tutmadı, sürekli mürteci yaftası yemekten sıyrılmadı. İlerleme vadeden politikaları fazla Doğu tarzı ve geleneksel olduğundan dolayı daima otoritelerce eleştirildi.

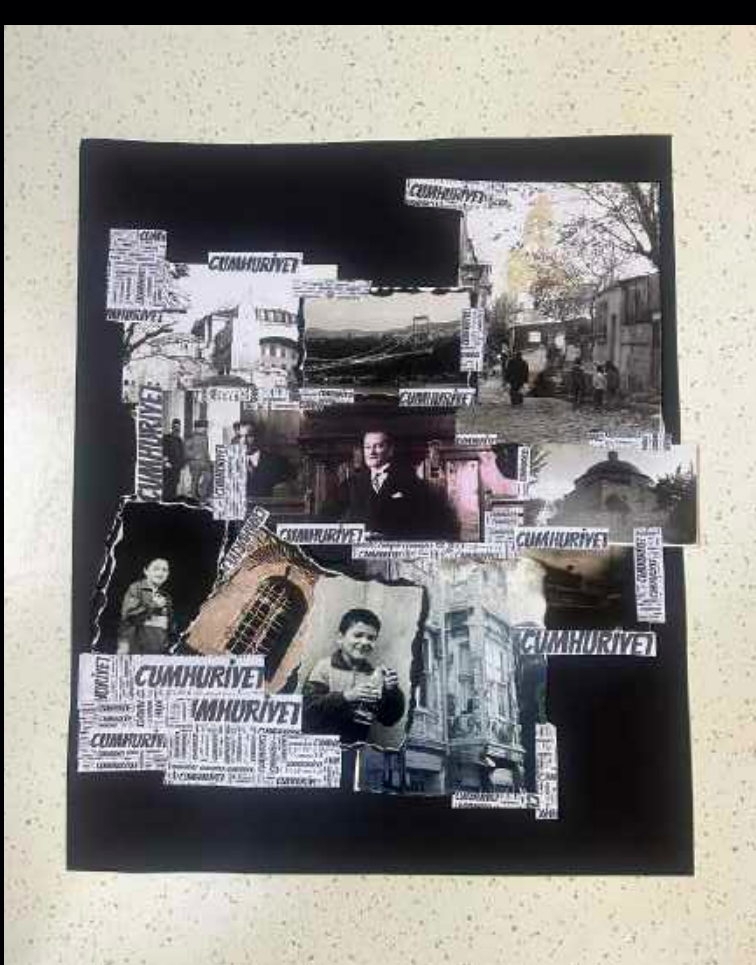
Kaymakam, fötr şapkasını kabaca başına bastırdı, adımlarını, aksayan bacağını unutuverip, hızlandırdı. Kısa sürede kırık dökük bir sundurma aracılığıyla korunan kapıyı açtı, kabanını portmantoya bıraktı ve makam odasına doğru ilerledi. Binada mutlak bir sessizlik hâkimdi, buruk bir yüzle tavana bakan yaveri ile belediye ocağının çaycısına sallapati bir "günaydın" kestirip attı. Yanıt gelmedi, suratları gayet ifadesizdi. Kaymakam, merdivenleri yavaşça çıktı, masasına oturdu. Binadaki sukûnet kendisini kuşkuyla düşürmemiş değildi. Alelacele gazeteyi açtı, kupürler normaldi, her günkü problemler: Biraz Demir Perde ve ABD-Rusya rekabetinden enstantaneler, cumhurbaşkanının rutin yurt dışı ziyaretleri ve eser miktarda meclisteki mebus arasındaki lüzumsuz, kuru tartışmalar... Çayından bir yudum aldı, içini kasıp kavuran kuşku ellerini ziyadesiyle titreten, karşı konulamaz bir meraka dönüşmüştü artık. Tasalı gözlerle buğulu pencereyi temizledi, enstitünün muallimi öğrencileri nizama sokmuş konuşuyordu. Dışarıda da aynı rahatsız edici ve iç kemirici bir sessizlik mevcuttu. Kaymakamın kısa süreli dalgınlığı yaveri Hasan'ın kapıyı açmasıyla son buldu. Yaveri soluk benziyle onu selamladı, elinde damgalı, kalın bir zarf taşıyordu.

Zarfı uzattı: "Başvekil hazretlerinden. Sizi önemli bir husus üzerine bilgilendirmek istiyorlarmış." Kaymakam, zarfı açtı, yuvar kenarlı gözlüğünü taktı ve telgrafı okumak üzere eğildi. Tam okumaya başlayacakken yaverinin tiz inlemesiyle irkildi: "Mektebin kapısına bugün kilit vuruluyormuş. Telgrafta mendenleşen ve Batılı değerleri benimseyen ülkemizin geleneksel yöntemlerden tez vakitte vazgeçmesi gerektiğinden bahsetmişler. Mevzubahis mektebi abes buluyorlarmış."

Sözler, yaverin ağzından tane, tane döküldü, tüm odayı ilelebet doldurdu. Kaymakam, bir süre konuşmadı, başını masaya koydu, ellerini siper etti. Onlarca yıllık emeğini çöpe atılvermesinin ağırlığı çökmüştü üstüne, bu ağırlık ağzından tek bir kelime dahi çıkmasına müsaade etmiyordu. Sonunda konuşmak için cüreti buldu, kelimeler ağzından yavaş ve buruk bir biçimde döküldü: "Nedir yani dertleri? Batı'ya uyum adı altında bir köylünün eğitimine mâni olmadıkları kalmıştı." Hasan, başını eğdi, kaymakam odayı usulca terk etti, takiben mektebe yöneldi. Öğrenci ve öğretmenlerle yaptığı müteessir vedanın ardından kendini Hasan'la şehrin içine doğru ilerlerken buldu. İkisnin de gözü yaşlıydı artık, İhsan, Hasan'ın sırtını sıvazladı: "Yarın istifa dilekçemi Ankara'ya gönderirsin, görevden affımı isterim. Benim ne burada

ne de memleketin hiçbir köşesinde yapacak işim kalmadı.” Hasan dilekçeyi sual dahi etmeden cebine koydu. İki de ihtişamlı bir birikim doğrultusunda ortaya çıkan inkılapların, daha önemlisi geleceğe dair umudun kökünü kazıyan bir felaketin etkisi altında, yorgundu.

Mektepteki vedalaşma faslı epey uzun sürmüştü, sabahın tatlı ayazı yerini gecenin uçsuz bucaksız, ağır pusu almıştı. İhsan, soğuktan uyuşmuş ellerini ovuşturdu, Hasan ile vedalaştı. Hasan fevkalade şükranlarını sundu, her şey için müteşekkir olduğu söyledi. Uzaklaştıktan sonra Hasan bir kez daha İhsan Bey’e seslendi, elini salladı. İhsan Bey oralı olmadı, bir ihtimal duymadı bile. Aksak aksak yürüyen silüet, kaza civarlarında bir daha zuhur etmemek üzere silindi gitti. Elinde yaktığı sigaranın dumanı gökyüzüne dağıldı, bir halkın mirasına sahip çıkma umutları gibi.

Fotoğraf: Ayşenaz KAYA

BİR ÇOCUĞUN GÖZÜNDEN CUMHURİYET

Dila GÜRKAN

Ayla, sabah erken saatlerde dışarıdan gelen seslerle uyandı. Bağırışların ne olduğunu anlayamamıştı, anne ve babasının yanına gitmek için yatağından kalktı. Bağırışlar o kadar gürültülüydü ki mutluluktan mı yoksa kötü bir olaydan mı olduğunu anlamak olanaksızdı. On yıllık hayatında bu kadar sesi bir arada hiç duymamıştı. Anne ve babasına seslendi lakin geri dönüş alamadı, bütün odaları gezdi ama evde biri yoktu. Normalde evden izinsiz çıkması yasak olmasına rağmen meraktan yerinde duramıyordu. Kapıyı araladı, önce sadece kafasını çıkardı; kalabalıktaki herkesin yüzünde güller açtığını gördü. İster istemez o da gülümsedi. Dışarıdaki insanlar o kadar kıvanç doluydu ki daha önce onları hiç bu kadar mutlu görmemişti. Terzi Hilal teyze, Halıcı Osman abi, Demirci Mustafa amca... Hepsi. Ayla ne olduğunu anlayamamıştı ve tam o an karşısından abisinin geçtiğini gördü. Normalde bu saatlerde kendisinin aksine o okulda olurdu, anne ve babası onun eğitimine çok önem verirdi. Onu gördüğüne şaşırılmıştı ama fazla düşünmeden hızlı davranıp hemen koluna tutundu. Abisi bir dürtülme hissetti, kafasını aşağıya çevirdiğinde sevimli kız kardeşini gördü ve elini tuttu. Ayla abisine neler olduğunu sordu, kocaman mavi gözlerinde o kadar masum bir bakış vardı ki abisi, kardeşinin duyacağı şeye vereceği tepkisini görmeyi merakla bekliyordu.

Abisi kendisine yöneltilen soruya gururlu ve coşkulu bir şekilde "Mustafa Kemal Paşa cumhuriyeti ilan etti kardeşim." dedi. Ayla anlamamıştı, aklı çok karışmıştı. Cumhuriyet neydi? Neden daha önceden bu kelimeyi hiç duymamıştı? Bu ilan neden herkesi bu kadar mutlu etmişti? Bu sorulara cevap almak için tam abisine döndüğünde orada olmadığını fark etti. Çok korkmuştu, etraf çok kalabalıktı ama tam bu sırada biri Ayla'yı kucağına aldı. Alan kişiye baktığında babası olduğunu gördü. Babası da diğer herkes gibi yüzünde kocaman bir gülümsemeyle dolaşıyordu. Babasına hemen heyecanlı bir şekilde "Baba, baba; cumhuriyet ne demek?" diye sordu. Babasından gelen cevap "Yenilik" idi, lakin bu cevaptan tatmin olmamıştı. Karşısına gelen herkese sormak istiyordu, bağırarak istiyordu ortalıklarda: "Ne bu cumhuriyet denen sevinç kaynağı?". O sırada uzaktan annesini gördü. Babasının kucağından hemen inip annesinin yanına koşarak gitti. Annesine aynı soruyu sorduğunda aldığı yanıt "Özgürlük" oldu. Nasıl bir kavramın hem yeniliği hem özgürlüğü aynı anda temsil edebildiğini sorguladı. Eğer bu kelimenin iki tane anlamını şimdiden öğren-diye daha fazla sorarak daha çok manası hakkında bilgi sahibi olabileceğini düşündü. Sordu, soruşturdu. Öğrendiği şey ise yeni kullanılmaya başlanan bu sistem ile halkın kendi başındaki kişiyi seçmesiydi. Birçok kadına ve çocuğa, erkeklere tanınan hakların tanınmasıydı, alfabenin değişimi, kıyafet kanunuydu ve daha birçok fazlasıydı. Sonunda sorusuna cevap bulduğu için mutlu bir şekilde eve dönen Ayla, annesine öğrendiklerini anlatmak için can atıyordu. Eve girdiğinde bütün ailesi ona şevk dolu gözlerle bakıyordu. Ayla ne olduğunu sorduğunda ise annesinin ağzından çıkan şu sözler ile duygusallaştı: "Yarın okula gidiyorsun kızım." Ayla öğrenmeyi çok seven meraklı bir çocuktü. Abisinin gittiği gibi okula gitmeyi zamanında çok istemiş, lakin durum gereği gidememişti. Ayla'nın duygusallığı bir anda sevinç gözyaşlarına dönüştü. Ailecek hepsi Ayla'yı kucakladı ve hayatının yeni bölümü için en güzel dileklerini diledi.

YÜZÜNCÜ YIL ŞİİRİ

Serra BOYAR

Adı Mustafa Kemal'di,
Gazi Paşa diye anıldı her yerde.
Ordusuyla birlikte zaferlere koştu.
Düşmanlar hayretle bakarken,
Kurtuluş destanı yazdı.
Onun liderliğinde aydınlık yola çıktı.

Yüz yıl geçti bu kutlu günden,
Türk Cumhuriyeti hâlâ ayakta.
Özgürlük, adalet, barışla dolu,
geleceğe umutla yürüyoruz.

Türk milleti olarak gurur duyuyoruz,
Cumhuriyetimizin 100. yılını kutluyoruz.

Fotoğraf: Deniz GÖZER

YAŞAYAN CESET

Merve ÇAKIR

Kanla yoğrulmuş etten toprak.

Bedeni zincirlere vurulmuş
Nefes alan bir ölü.
Vücudu soğuktan morarmış,
Özgürlük ateşinde ağır ağır yanar.
Kardeşlik hasretiyle tutuşmuş,
Evladını bağrına basar.
İnsanın insana düşmanlığı,
Onu derinden yaralar.

Gözleri bir çift kıvılcım,
Elleri kan içinde,
Ayakları çıplak.
Ne hasım ne kahraman.
Bir kabustân yeni uyanmış.

Sessizce ağlar durur.
Ve ıslanan toprağa attığın her adımla,
Yaşayan ceset geçmişinde kavrulur.

Fotoğraf: Ela Lipsinki

SOLUK KIRMIZI CUMHURİYET

Zeynep Alya YILDIZ

Caddeler insan dolu. Beyaz ve kırmızı. Ne kadar yakışmış sokaklara. Uzaklardan bir marş duyuyorum. Çocuklar gülümsüyor. Hayır, gülümsemek az kalır, kahkaha atıyorlar. Bir kız çocuğu. Elinde sımsıkı tutuyor bayrağını. Marş ile birlikte sallamaya başlıyor. Şanslı bayrak. Hafiften bir rüzgâr esiyor. Usul usul dalgalanıyor bayrak. Marş hızlandıkça daha da hızlı sallıyor küçük kız. Ben de istiyorum. Her bayram artan toz tabakası yerine hep artan, hiç sönmeyen bir heyecan istiyorum. Rengim solmuş belki, kırmızım o kadar göz almıyor diğerleri gibi ama bence ben de hak ediyorum gökyüzünü. Ediyorum değil mi? Belki de fazladan bir bayrağa ihtiyacı yoktur insanların. Ya da utanıyorlar mı benden? Yok canım, o kadar da değil. Bir ses geliyor arkadan. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, dedi adam. Hem de 100. yılıymış. Ne kadar çabuk geçmiş zaman. 100 yıl... Çok gururlu bir an olmalı. Ben de istiyorum. Rüzgârı hissetmek istiyorum. Yaşlı da olsa her bayrak hissetmeli rüzgârı. İnsanlar izlemeli. Ne kadar güzel dalgalanıyor demeli. 100 yıl öncesini düşünmeli. Atalarımızı anmalı. Atatürk'ü hatırlamalı. Ben de istiyorum. Herkese bu ülkenin, geçmişimizin değerini anlatmak istiyorum. Başka bayraklar var ama... O ben olmak istiyorum. Düşüncelerim bir oğlan çocuğunun koşusuyla bölündü. Neşeyle marş söyleyen kalabalığın içine daldı. Gözlerindeki telaş camımdan yansıyan ışığa rağmen net bir şekilde okunabiliyordu. Yerlere, masaların üstüne, çalılar arasına bakıyor. Bir şey arıyor gibi. Birden kafasını benim bulunduğum tarafa çevirdi. Şaşırdı sanırım. Yavaş yavaş buraya doğru geliyor. Beni görmüş olabilir mi? Cama ellerini dayadı. Evet, sanırım bana bakıyor. Daha önce de bakanlar olmuştu. Hemen dükkânın kapısına yöneldi. Kapıyı biraz zorladı ve kapı açıldı. Daha önce de girenler olmuştu. Dükkân eski eşyalarla dolu, hepsi de birbirinden özel ama hiçbirine bakmadı bile. Bu tarafa geliyor. Şimdi daha net görebiliyorum. Sarı saçları, mavi gözleri var. Yaşı 10 civarında. Ve mutlu. Yavaşça tozlarımı siliyor. Daha önce de bana dokunanlar olmuştu. Ama hiçbiri böyle değildi. Diğerleri daha çok bakıp geçmişlerdi. Hepsi de bana kendimi çok kötü hissettirmişti. Ama bu farklıydı. Çocuk soluk kırmızı kumaşımı okşamaktan rahatsız değildi. Eline aldı, ışığın altına tuttu. Her bir kusurum gözler önündeydi. Artık masumiyeti simgelemiyordu beyazım ya da bir zafer kusursuzluğu yoktu kırmızımda. Sadece eski bir bayrak. Ama çocuk beni sımsıkı kavradı ve koşmaya başladı. Yıllar sonra ilk defa rüzgârı hissettim, ilk defa güneş üzerime vurdu. Yağmur yağsın istedim. Veya gökkuşağı çıksın. Özgürlüğümü herkes kutlasın istedim. Çocuk hızlandı. Bir yere yetişiyoruz sanırım. Bir okul, bir salon, bir sahne... Her şey çok hızlı geliyordu. Ve bir anons... İşte, herkesin karşısındaydım. Çok kalabalıktı. Üstten ışık vuruyordu. Acaba nasıl görünüyorum? İnsanların ellerindeki diğer bayrakları gördüm. Göz alıcı kırmızılar, hiç el değmemişcesine beyazlar... Ben de istedim. Ama bunun için vakit yoktu. Çocuk boğazını temizledi, sanki uzun bir paragraf okuyacakmış gibi hazırlandı. Fakat ağzından yalnızca iki sözcük döküldü. "Yaşasın Cumhuriyet!" Belki kısaydı, belki basitti ama etkisi büyüktü. Beni daha sıkı kavradı. Ve havaya kaldırdı. İşte asıl şimdi insanlar bana bakıyordu. Ve hepsinin gözünden aynı duygu okunuyordu. Gurur... Belki farklı düşünceler, farklı yorumlar ama herkesin aklında aynı şeyler vardı. Cumhuriyet, Atatürk... Ve bayrak. Evet bayrak. Ben... Belki 50 yıl aynı rafta durdum, belki katılamadım o kutlamalara, evet, rengim soluk kırmızı, griye çalan beyaz, ama tüm kalabalığın önünde ben simgeliyordum cumhuriyeti. Ben... O an, herkes bana bakıp gururlanırken benim aklımdan tek bir düşünce geçiyordu. Her bayrak kendi kalabalığının önünde dalgalanmayı hak eder. İster mavi olsun ister yeşil, belki sarı belki beyaz ya da yalnızca soluk bir kırmızı...

HAVADİS

Alara SAVCI

İç Anadolu'nun ücra köşelerinden birinde, ıssız bir köyde, soğuk bir sabahı. Güneş daha baş göstermeden çıkmıştı tarlasını sürmeye, onun ardından karısı da. Hava serindi fakat aynı zamanda yazın en sıcak günlerinde hissedilen boğukluk ve basıklık var. Gökyüzü henüz soluk bir koyu maviydi, tarlalara da yansıyor bu melankolik renk. Duyulan tek ses rüzgârın hafif uğultusu. Çıt yok. Birazdan uyanacak köyün tüm ahalisi. Eşref daha erken başlamak istedi, eskiden oğullarıyla yaptığı gibi. Ne de olsa, bugün de herhangi bir gün. Cepheden haber almalı tam yetmiş beş gün...

Tüm köy aynı bekleyiş içindeydi. Köyde sadece yaşlılar ve küçük çocuklar kalmıştı. Geri gelenler vardı; ama bir şey anlatamayacak kadar bitkin, yorgun ve üzgün geri geliyorlardı. Biliyordu Eşref de, bir savaş var; işgalci gavurlar dine, hilafete ve islami düzene karşı. Oğlunun cephede padişahı ve dini için savaşması ona gurur veriyordu. Her akşam yatmadan ona bir dua okur, sonra karısına dönüp "İnan Nimet, halifenin ordusunda oğlumuz, vatan için, Anadolu için savaşıyor." derdi. Karısı da hüzünlü ancak ümitli bir ifadeyle "Biliyorum Eşref, haydi geç oldu, yat artık." diye yanıtlardı.

Eşref ve köydeki diğer ihtiyarlar cepheden yeni gelmiş oğlanları sorgu suale tutarlardı. Dün akşam Ömer Efendi'nin oğlu Batı cephesinden dönmüştü. Meraklı, tedirgin gözlerle köy kahvesine toplanmış konuşmasını bekliyorlardı.

"Gavurlar hilafeti Anadolu'dan almaya çalışıyorlar değil mi oğlum?" diye sordu birisi.

"Amca, hilafet dert değil artık. Sıkıntı çok büyük. Cephede Yunan ne köy bıraktı ne şehir, dost bildiğimiz Rumlar beyaz mavi bayrak sallıyorlar."

"Rum'dan dost olmaz demiştin ben. Manoli Efendi'nin masum köylüyü nasıl kandırdığını ben bilirim."

Genç anlatmaya devam etti; cepheyi, düşmanların yıkıp yaktıkları köyleri, silah yetersizliğini... Ahali dinlerken anlıyormuşçasına dehşetle kafa sallıyor ardından birbirlerine soran gözlerle bakıyorlardı. Genç daha çok konuşmanın anlamsız olacağını anladı.

"Neyse Aziz Efendi, Eşref Amca. Siz bunları dert etmeyin, biz Yunan'ı denize dökeceğiz, yakındır. Lakin cephede Türkü, Çerkezi, Arnavutu, Ermenisi, Rumu birbirine düşman oldu, kimin kime silah çekeceğini bilemiyoruz."

Sonraki birkaç ay gencin dediği gibi oldu, harbin bitmeye yakın olduğu haberleri, Kemal Paşa'nın zaferleri kulağa gelmeye başladı.

Ekim ayazında bir sabah Eşref her zamanki gibi erkenden tarlayı sürmeye başlamıştı. Güneşin kızgınlığı ısısı kendini göstermeye başladığında ise köy kahvesinin yolunu tuttu. Her zamanki masaya oturup her zamanki kahvesini içerken etrafta bir kargaşa duyuldu. Cepheden yeni dönmüş genç kahveye koşarak geldi.

"Atlılar geldi! Haberciler geldi! Ey ahali ayaklanın! Önemli bir havadis var derler!"

Eşref ve çevresindekiler allak bullak bir şekilde yerlerinden kalkıp süvarilerin olduğu yere ilerlediler. Genç, askerlere selam verip çekildi.

Köylünün gözünde bu gelenler düşündükleri şanlı orduya ait değildi. Üstlerindeki mantolar yırtık pırtıktı,

kahverengi değil külden, kirden ve havadan soluk gri bir renge bürünmüştü. Her bakımdan yorgun, güçsüz ve şanssız duruyorlardı. Anlı şanlı Osmanlı ordusu bunlar olamazdı diye geçirdi içinden Eşref. Ancak görüşlerine rağmen dik duruşları, asaletleriyle çok gururlu gözüküyorlardı. Eşref bu gurura bir anlam veremedi, kaybetmiş bir ordunun bitkin askerleriydi ona göre.

Süvarilerden bir tanesi mantosunun büyük cebinden bir kâğıt çıkardı ve yüksek sesle okumaya başladı.

“Ey şanlı Türk halkı. Mustafa Kemal Paşa ve Türkiye Büyük Millet Meclisi’nden sizlere büyük bir havadis getirdik. Bugün, 1922’de düşmanı vatandan sürmüş, özgürlüğümüzü kazanmış, milli amacımızı yerine getirmiş bulunmaktayız. Bu vatanı kanımızın son damlasına kadar savaşıp, gücümüz ve aklımız sayesinde yeniden kazandık. Artık kimsenin hükümdarlığı, hiçbir sultanın veya halifenin kanunları altında yaşamayacaktır. Artık her biriniz hür ve özgür vatandaşsınız!”

Yüksek sesle okuduğu metni bitiren asker etrafına heyecanla baktı. Birkaç dakika kimse hiçbir şey söylemedi. Üstünde durdukları tepecikte rüzgârın uğultusu yükseliyordu. Genç, şaşkın bir şekilde ihtiyar köylülere baktı.

“Harp sona erdi Eşref Amca! Nimet Teyze, Aziz Efendi duydunuz mu? Kulak verin! Açlık, sefalet bitti! Kurtulduk!”

Genç bu mutlu haberin karşısında köylünün durgunluğunu bir türlü kavrayamadı. Tepkisizlikleri karşısında şaşkındı.

Köylü ise önce birbirine ardından subaylara bakıp durdu. Yüzlerindeki ifade “Şimdi ne olacak?” der gibiydi. Sonra sessizce fısıldaşmaya başladılar. Aralarından en yaşlıları, neredeyse hiç konuşmayan Ziya Efendi askere sordu:

“Padişahımız ne der? O ne derse kabulümüz.”

Fotoğraf: Kaan KAYA

BEN BÜYÜYÜNCE...

Mazal ALİEFENDİOĞLU

Karanlık salonda sabırsızca oturuyorum, yanımda kızım ve kocası. Canım torunumun sahneye çıkmasını bekliyoruz, daha sekiz yaşında. Günlerden 29 Ekim, yıl önemli değil. Şiir okuyacak benim bir tanecik torunum. Sınıf öğretmeni çok beğeniyormuş diksiyonunu, veli toplantısında söylemiş kızıma.

Sarımtırak saçları örgüler içinde çıkıyor sahneye, minik kahverengi gözlerinde korku var. Bizi arıyor, onunla göz göze gelince gülümsüyorum, o da bana gülümsüyor. Artık gözlerinde korku yok, şiirini okumaya başlıyor.

O okudukça, çocukluğuma dönüyorum.

Ben küçükken, torunumdan dahi küçükken, evde hep siyaset konuşulurdu. Bizim ev, küçük bir kahveydi sanki. Babam ve dostları toplanır, çay ve tavlâ eşliğinde saatlerce konuşturlardı, işte olmadığı zamanlar annem de katılırdı onlara. Babam evin altındaki dükkânı işlettiğinden, dükkânı çırağa bırakıp açardı ev yapımı kahvesini, beni de baş köşeye oturturdu. Özgürce konuşabilmenin önemini bu şekilde öğrenmiştim. O yaşlarda babamın karşısına dikilir,

“Ben büyüyünce dükkânını yöneteceğim!” diye ısrar ederdim. Babam gülerdi.

Zamanla masa başında oflayarak oturmak yerine, dediklerini dinlemeye başladım. Duyduğum siyaseti anladığım yoktu, ancak bildiğim bir kelime vardı, sürekli tekrar ettikleri; cumhuriyet. O yaşta bile çok sevmiştim onu. O masada oturup tavlâ öğrenirken bir karar vermiştim, ben büyüyünce siyasetçi olacaktım. Siyasetçi ne yapardı? Bilmiyordum, ama olacaktım işte. Kafama takmıştım.

Okula gitmeye başladığım ilk gün okulun girişindeki Atatürk büstüne bakakaldım. Annem beni bulup içeri çekinceye kadar da onu seyrettim. Okuma yazmayı çözdüğümde ilk iş olarak gidip onun üstündeki yazıyı okudum: “Başöğretmen, Gazi Mustafa Kemal Atatürk.” Gazi ne bilmiyordum o yüzden akşam eve varır varmaz babam ve dostlarına tüm inancım la söyledim,

“Ben büyüyünce öğretmen olacağım!”

Ne öğretmeni olacağımı bilmiyordum, ama zamanla ona da karar verecektim.

Bir ara futbola merak salmıştım, gayet de güzel oynuyordum. Sınıftaki erkek arkadaşlarım beni oynatmayınca itiraz ettim.

“Ben büyüyünce futbolcu olacağım!” diye tüm sınıfın ortasında bağırdım. “Cumhuriyet sayesinde, ben de futbolcu olabilirdim.”

Tabii benim futbolcu olmam için cumhuriyetten fazla şey gerekiyordu ama bunları düşünmek için çok gençtim. Zamanla ise, beden eğitimi öğretmeni olmaya karar verdim. Hem futbol oynayacaktım hem de öğretmen olacaktım.

Ancak bir gün maç sırasında bacağımı kırdım, futbol hayalinden de onunla beraber öğretmenlik hayalinden de o gün vazgeçtim. Yerlerine ise başka bir hayal geldi. Beni iyileştiren doktor gibi bir doktor olacaktım. Doktorumun okuduğu İstanbul’daki üniversiteden —üniversite puanının ne olduğunu anlamak için çok küçüktüm— mezun olup çocuklara yardım edecektim.

İlk defa münazara yaptığımda, ortaokul öğrencisiydim. Konusunu bile hatırlamıyorum. Adeta âşık oldum. O akşam eve koşarken düşmeyeyim diye beni tutan teyzeye heyecanla söyledim, “Ben büyüyünce avukat olacağım!”

Teyze gülümsedi, “Cumhuriyetin sana kazandırdığı güzel hukuk sisteminden yararlan kızım,” dedi bana.

İlk defa oy kullandığımda, lise son sınıftaydım. Oy vermenin bana verdiği gücü çok sevdim, bu yetmezmiş gibi tüm gün sandık başında çalıştım, hâlâ da çalışırım. O aralar aynı zamanda sınıf başkanıydım, tekrar siyaset yapmayı düşünmedim değil.

Eninde sonunda, mühendis oldum. Kararımdan gayet de memnunum. Ama zaten cumhuriyet sayesinde çocukluğum boyunca hayalini kurduğum o mesleklerden herhangi birini de yapabilirdim.

Başarı ise bana bağlıydı. Başarılı da oldum, kendime güzel bir hayat da kurdum. Çocuklarımı da benim yetiştirildiğim gibi yetiştirdim. Evim küçük bir kahveye dönmedi desem yalan olur. Ben yapmamış olabilirim ama kızım avukat, hem de çok, çok iyi bir avukat. Ne de olsa ona hakkını savunmayı ben öğrettim.

Torunumu okulun ilk gününe ben götürdüm, o gün akşam eve döndü ve bana dedi ki,

“Anneanne, Anneanne! Ben büyüyünce öğretmen olacağım!”

Torunum, şiirini bitiriyor. Biz de alkışlıyoruz. Yüzünde bir gülümseme, ondan sonraki arkadaşına mikrofonu nasıl tutacağını gösteriyor.

Kim bilir, belki de olur.

Fotoğraf: Ege GİRGİN

BİR DESTANDIR CUMHURİYET

Alya SALAN

Benim cumhuriyetim;
İlmek ilmek dokunmuş bir destandır.
Mucizelerin gerçek olduğu,
Milletimin yeniden doğduğu bir destandır.

Bir destandır ki;
Kahramanlık yeniden yazılmış,
Şanlı tarihimiz fedakâr atalarımızın,
Cesur yüreklerinde can bulmuştur.

Halkın sesi, halkın gücü
Bütün zincirleri kırmış,
Özgürlüğe, hürriyete doğru
Cumhuriyet güneşiyle doğmuştur.

O güneş ki; içinde yanan ateş
Türk insanının aydınlığı oldu.
Bir yıldız gibi parlattı ülkemizi,
Karanlığa ışık oldu.

Bize bıraktığın gücü birlikte koruyacağız.
Hep birlikte geleceğe koşacağız.
Bizimle yaşlandın, bizimle taçlandın,
Ülken bize emanet Ata'm!
Bugün günlerden Cumhuriyet!...
Yıldızlardan bir selam et.

Fotoğraf: Duru SONGUN

düşlerim
yaralarımı
sararım;

nde

yeni
dünyalar
ararım.

CUMHURİYETİN RESMİ

İdil Ada AYDOS

Cumhuriyetin resmini çiz deseler bana,
Kalbim uçar gider yüz yıl öncesi Anadolu'ya,
Yazmaları, çarıkları, postalları, kağınları hatırlarım,
Yurduna siper olmuş yiğitlerin seslerine karışan,
Ninnileri, ağıtları, türküleri destan destan duyarım.

Cumhuriyetin resmini çiz deseler bana,
Göğsü şehit dolu toprağımla başlarım,
Yağmur olup toprağa düşmüş gencecik hayaller,
Yüzyılın alın teriyle harman olur, doğar bin kırmızı nar.
Ulu zeytin ağacı, kaldırır kollarını, güneşi kucaklar.

Cumhuriyetin resmini çiz deseler bana,
Masmavi gökyüzü ile başlarım,
Ata'mın gözleri gibi mavi ve bulutsuz,
Şanlı bayrağım dalgalanır hür ve bağımsız,
Aydınlık bir geleceğin müjdesini duyarım.

Cumhuriyetin resmini çiz deseler bana,
Meclisle başlarım, milletimin sesiyle,
Kadın erkek, köylü kentli, hür seçimleriyle,
Kenetlenir eller, fikirler bir olur.
Güçlü bir gelecek için herkes el ele.

Cumhuriyetin resmini çiz deseler bana,
Tebeşirle, önlükle başlarım,
İnci gibi harfler serperim üstüne,
Pırıl pırıl öğrenciler, öğretmenler, billur gibi bir Türkçe,
Açılmış okullar çiçekler gibi yurdumun her köşesinde.

Cumhuriyetin resmini çiz deseler bana,
Bir gökkuşağı ile başlarım,
İçinde yedi renk, yedi desen,
Üreten, araştıran, düşünen, öğrenen, öğreten,
Kendine yeten, dünyaya yön veren.

Cumhuriyetin resmini çiz deseler bana,
Geçmişçi geleceğe bağlayan köprünün üzerinde,
Gülen çocuklar çizerim, gururlu gençler,
Geleceğin hekimleri, hakimleri, mucitleri, kaşifleri,
Fikri hür, vicdanı hür, umut dolu nesiller.

Cumhuriyetin resmini çiz deseler bana,
Durmam, koşarım Anadolu'nun eteklerinde,
Fırçamı herkese değdiririm,
Tuvalime herkesi katarım,
Ne benim ne senin, hepimizindir Cumhuriyet.

BİRKAÇ ÖNEMSİZ DEĞER

Burcu Naz APAYDIN

Karanlık ve soğuktu. Ellerim sanki benim değilmişçesine hareket ediyordu ve her yeri kıpkırmızı, yapış yapış bir sıvıyla kaplıydı. Bir açıklama bulamadım ve bulunduğum bu boğucu oda anlamama yardımcı olmuyordu. Bir şeyler düşünmeye başladım fakat olamazdı. Bunu kabul edemezdim. Uyuyacaktım ve her şey eski haline dönecekti. Bir ses duyuldu, belki de bir yardım eli. Beni uyuduğum uykudan uyandıracak bir ses. Derken, rahatsız edici bir gıcırta duyuldu. Sonra da metale sürten başka bir metal. Anah-tarın kilitte dönmesi asırlar aldı fakat ışık... Isı yüzüme vurduğunda belki de uzun süredir hissetmemiş olduğum o sıcaklığı hissettim. Sahiden, ne kadardır buradaydım? Hatırladığım kadarıyla dün geceden beri ama çok daha uzun gibiydi. Kapıyı açan iri yarı ve görebildiğim kadarıyla yüzü yaralarla kaplı bir adam yanıma geldi ve kolumdan tutup kafama görüşümü engelleyen bir şey geçirdi.

Sokağın ortasında tekrardan gözümü açtığımda neredeyse iki saattir arabada olmalıydık. Etrafımda sıradan insanlardan başka kimse yoktu ama bir şeyler yanılttı. İnsanlar korkuyordu. Kadınlar, adamlar, çocuklar yanımdan sanki yerde kanlar içinde yatmıyormuşum gibi geçtiler. Zorla da olsa ayağa kalktım. Yüzünü seçemediğim bir kadın hızlı hareketlerle yanıma geldi ve beni bir binaya doğru çekiştirdi. Hayatımı kurtardığını söyledi ve anlamsız bir kaç kelime daha. Dışarıyı inceledim, anlamaya başlamıştım ama her şey yanılttı. Nasıl olabilirdi?

Bu insanlar farklıydı. Yıllardır tanıdığım, bildiğim aynı insanlar ama çok farklı. Sokaklar boştu, çocuklar yoktu. Sadece olabilecek en hızlı şekilde işlerini halledip ortadan kaybolmaya çalışan insanlar. Kimse birbirleriyle konuşmuyor, sohbet etmiyordu. Gülümsemeler, kahkahalar sanki yeryüzünden silinmişti. Yüzlerindeki korku ve titreyen elleri... Bu insanların duyguları, fikirleri yok muydu? Özgürlükleri ve karar verme hakları yok muydu? Ellerinden alınmış birkaç önemsiz değer hiç bu kadar önemli görünmemişti gözüme. Kendi hayatları hakkında karar verme hakları yoktu, kendilerini kimin ve nasıl yöneteceğini bile seçemiyorlardı. Sadece denileni yapmak vardı. Sadece boyun eğmek. Her şey ne kadar da farklıydı. Var olacağını hayal bile edemediğim, belki de üzerine bile düşünmediğim o gerçeklik şimdi ne kadar da yakındı ve önceki gece sıcak odamda annemin üzerimi örttüğü zaman ne kadar uzaktı. Şu anda burada olsa yıllar önce büyük bir adamın, sayısız fedakarlıklarla yaptığını yapıp bu düzene karşı gelip beni ısıtabilir miydi? Hiç sanmam.

FİDANIN MESELESİ

Heja Seher TAŞLI

Bembeyaz bulutların altında duruyorum
Dimdik
Bir sessizlik çökmüş ormanıma
Bir fırtınam eksik

Taze dikilmiş bir fidan gibi duruyorum
Edemez işte beni yerle bir
Ne gelmekte olan fırtına
Ne kopacak olan kıyamet

Çünkü ben yanı başımdaki koca çınara
Al al iplerle bağlıyım
Damarlarımda akan kandaki kudret ile
Bilinmeze doğru korkusuzca dallanıyorum

Çünkü en iyi ben biliyorum birinci vazifemi
Cumhuriyetimi ve bağımsızlığımı neler verseler değişmeyeceğimi
Çünkü en iyi ben biliyorum ki Cumhuriyet'i Ata'm kurdu
Ve onu ilelebet yaşatacak olan benim, sensin, biziz

Atatürk genciyim ben
Koşullar ne kadar vahim olursa olsun
Omuzları üstünde Atasından yadigarını
Cumhuriyetini
Yine yükseltecek olan benim, sensin, biziz

Fotoğraf: Azra SONAY

ASIRLIK MİRAS

Umur BİLGİÇ

Bütün bir millet mücadele etti,
Kula boyun eğme reddedildi.
İşte o vakit
Sarı saçlı, mavi gözlü bir ata,
İstikbalin bilim yolu olduğunu anladığında,
İlmin ışığında
Ekti cumhuriyetin ilk tohumlarını toprağa.

Tohumları yeşertme görevini verdi ata evlatlarına.
Bizler koruduk atamızın mirasını onun kılavuzluğuyla.
Tohumlar patladı,
Cumhuriyetin ilk fidanları yeşermeye başladı.

Nesiller sonra,
O fidanlar büyüdü
Koca bir çınar oldu.
Bizler atamızın yolunda,
Özgürlüğü benimsemiş zihinlerimizle
Değer kattık mirasımıza, Koca Çınar'ımıza

Bir milleti özgür kılma savaşında,
Cephedeki zaferin bir anlamı olur muydu
Önderi ilim ve akıl olmasa?

Fotoğraf: Begüm AYATA

100. YILINDA CUMHURİYET

Çağan YILMAZ

100 yıl... Tam bir asır. On altı senesini gördüğümüz düşünülürse bizden tam 6 nesil. Cumhuriyetten bahsederken tabii ki bizim cumhuriyetimizden bahsediyoruz. Yoksa ilk cumhuriyet elbette daha eski, iki yüz-yılı aşan bir geçmişi var. İlginçtir ki cumhuriyetin kurucusu Fransa bile cumhuriyetini bu denli koruyamamış, devlet yapısı üç kere değişmek zorunda kalmıştır. Biz ise 600 yıllık dev bir imparatorluk son günlerini yaşarken çıkan bir kıvılcımı büyütmüş, devasa bir ateş olarak bugün 100. yılını kutladığımız cumhuriyete dönüştürebilmişiz. 100. yıla girdiğimiz bu günlerde sormamız gereken soru, kıvılcım olarak çıkan cumhuriyetin ilk yıllarla aynı ilkelerle yanıp yanmadığıdır.

Öncelikle cumhuriyeti aynı değerlerle yürütüp yürütmediğimizi görebilmek için geçmişe inmemiz lazım. Kurtuluş Savaşı, Büyük Taarruz, düşmanı geri püskürtme, önce Mudanya sonra Lozan, saltanatın kaldırılması, ve 29 Ekim... Bu kronoloji zaten hepimizin bildiği bir sıralama. Bu kronolojide konuşulması gereken şey belki de 20. yüzyılın başından itibaren sürekli toprak kayıplarıyla uğraşan Osmanlı'da, sürekli savaşların olmasına rağmen halkın kendi içinde örgütlenerek kenetlenmesi ve Atatürk önderliğinde bu mücadeleye çıkabilecek gücü ve cesareti kendilerinde bulmaları. O dönemleri anlayabilmek bizler için zor. Gençliğini cephede kurşun sıkarak feda eden bir nesli bizler televizyon karşısında belgesel programları izleyerek ya da onların çıplak ayaklarla, kanlar içinde aldığı toprakları turist gibi gezerek anlayamayız. Ama anlayabileceğimiz bir şey varsa, o da o dönemdekiyle aynı sorumluluğa sahip olduğumuzdandır: Geleceğe iyi bir miras bırakmak. Aslında cumhuriyetin kendisi gelecek nesillere taşınması için oluşturulmuş bir tapudur, geri kazanılan bu ülkenin millete ait olduğunun tapusu. Milletin tapusu olarak cumhuriyetin esas görevi Türk milletini yüceltmek, bu milletin her bir ferdinin refah içinde yaşayabilmesine olanak tanımak, her bireyin hakkını savunabilmesi için gerekli ortamı sağlamaktır. Bu sayede cumhuriyet, nesilleri güvenle geleceğe taşır.

Günümüzde gençlerin cumhuriyete "değer vermediği", vatana "minnet duymadıkları" gibi anlamsız söylentiler var. Bizim neslimizin bu ülkeye sahip çıkmayacağını, bizim güya ülkeden "kaçacağımızı", "gidişimiz" ile de ülkeyi başıboş bırakacağımızı dillendiren bir grup insan var. Bugün böyle söylemler varsa eğer bunun sebebi bizden önceki nesillerde bazı kesimlerin cumhuriyete karşı bir nefret içerisinde olmasıydı. Nefret duyan bu gruplar her ne kadar ellerinden geleni yapsalar da unuttukları bir şey vardı: Bu ülkeden bu ülkeyi var eden değeri sökebilmek için önce milleti bu ülkeden koparabilmeleri gerekirdi. Bu karşıt, gerici kesimin dedelerinden kalma çıkarıcı husumetlerine karşılık, yurttaki her insan cumhuriyet değerlerine sahip çıktı çünkü cumhuriyet değerlerinin onlara bu özgürlüğü verdiğini biliyorlardı. Başta bahsettiğim kesim yeni neslin yeni akımlara "kurban gideceğini" zannediyor ancak okuyup sorgulayan yeni nesil Atatürk'ü ve cumhuriyet değerlerinin önemini çok iyi biliyor. Büyüklerinden öğrendikleri için değil sorguladıkları için neyin doğru olduğunu bilenler, cumhuriyet değerlerine eski nesillerden de çok sahip çıkacak, çıkıyorlar da.

Cumhuriyetin 100. yılında koca bir asır boyunca bize verilen emaneti koruyabilmenin verdiği mutluluk var herkeste. 100. yıldan sonra bize düşen görev, bu emaneti hayatımız boyunca koruyabilmek, bir 100 yıl daha gelecek nesillere taşıyabilmektir. Nice 100. yıllara...

CUMHURİYET'İN SESİ

Berfin İrem KAYA

Bir ses susuyor kulaklarımda
Tek kurşun
Maraş'ta
Göğü deliyor

Bir melodi yükseliyor
"Çanakkale içinde vurdular beni"
Belki bir kadın bağılıyor
"Vatan sağ olsun"
Sessiz bir gözyaşı yanağından dudağına yol çiziyor

Kenarda bir Mehmetçik
Kırmızıya boyamış toprağı
Kırmızıya boyamış bayrağı

Göklerde kurşun, melodi, gözyaşı, mehmetçik dalgalanıyor

Bir ses susuyor kulaklarımda
Hayır, konuşuyor
"Efendiler, bugün cumhuriyeti ilan edeceğiz."

Fotoğraf: Irmak Lorin ÇAĞINE

EDEBİYATIN SERÜVENİNDE CUMHURİYET

Havin CEREN

100 yıl önce Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla bizlere yalnızca bir devlet değil, aynı zamanda bir miras bırakıldı. Cumhuriyet'in kuruluşu, ülkedeki kültürel, sanatsal, edebi geleneklerin topluma kazandırılmasında büyük bir rol oynadı. Dili, toplumu, gelenekleri karışmış bir ülkeden tekrardan dilini bilen ve düzgün kullanan, tarihinden ders çıkaran, sanata ve edebiyata değer veren bireylerin yetişmesi adına önemli adımlar atıldı. Bu gibi gelişmeler yeni başlangıçlar demektir. Aradan geçen yüz yıl içinde ülkede gözlemlenen değişiklikler hayatın farklı kollarını çeşitli yollardan etkiledi. Kimi etkiler faydalı kimileri zararlı olsa da en azından ülkenin kültürüne daimi etkileri olduğu yadsınamaz. Geçmiş Osmanlı Dönemi'nden kalan kültürün tamamı reddedilmemek ile birlikte yabancı milletlerin etkisinden kurtarılmış ve Türk kültürü halka aktarılmıştır. Cumhuriyet'in kuruluşuyla kültürde değişime uğrayan faktörlerden biri de edebiyattır. Cumhuriyetin ilk yıllarında, yeni kurulan devletin idealleri, edebiyatımızı da etkiledi. Edebiyat, ulusal bilincin ve modernizmin bir yansıması olarak görüldü. Yazarlar, yeni bir Türk Edebiyatı oluşturmak için Osmanlı Edebiyatı'nın etkilerinden kurtulup yeni bir edebiyat dili oluşturdular. Bu yüz yıl içerisinde Nazım Hikmet'ten Orhan Veli Kanık'a, Sait Faik Abasıyanık'tan Sabahattin Ali'ye nice önemli yazar ve şairler çıktı. Her biri edebiyatın ve Türk kültürünün gelişmesi, ilaveten cumhuriyette olması beklenen ve istenen değerlerin halka aktarılmasında çok önemli roller oynadı. Kimisi bunu adalet ve insan hakları konularıyla sunarken bazıları bireyin iç dünyasını inceleyerek aktardı. Cumhuriyetin 100. yılında, bu büyük yazarların mirası hâlâ etkisini sürdürüyor. Genç yazarlar, edebiyat kültürüne katkısı bulunmuş bu önemli yazarlardan ilham alıp kendilerine bırakılan mirasa sahip çıkıyor. Ayrıca, Türk Edebiyatına katkılarda bulunarak mirası büyütüyor ve kendisinden sonraki gelecek nesillere bırakıyor. Böylece cumhuriyetin kuruluşuyla başlamış olan bu kültür durmadan gelişmeyi ve dönüşmeyi sürdürüyor. Cumhuriyetin 100. yılında, cumhuriyet ile kurulan yeni devletle bizlere verilen hak ve özgürlüklerin kıymetini bilmeli, oluşan bu kültüre saygı gösterip kıymetini bilmeliyiz. Ne olursa olsun bu kültürü terk etmemeli ve daima var olması için umudumuzu kesmeden kendimizi ve kültürümüzü geliştirmeye devam etmeliyiz.

Fotoğraf: Emre KALFAZADE

YAŞAMAK

Sena KILCAN

Bastığın toprakta binlerce can,
b i n l e r c e hayat kalmış.

Toprak ağlamış,
her bir canla,
her bir hayatla daha da,
daha da yaralanmış.
hayatlar kanatır mı?
kanatmış...

Topraktan gelen
toprağa döndükçe toprak ağlamış,
ağlamış...
Yaşanamayan her bir hayatla toprak;
daha da, daha da kanamış.

O kan,
O kan ki kızıl,
kızılların en soylusu,
bir örtü gibi sarmış tüm memleketi.

Bayrakmış örtünün de adı,
"Türküm!" diye haykıran herkes,
O örtünün altına girmiş ve toprak,
kan kırmızısı bayrakla
yaşanmayı bekleyen her bir hayatı,
yaşanamamış hayatların elleriyle kucaklamış.
Önünde hayat uzananlara,
yaşamak bırakmış onlar.
"Tek
ve hür,
ve bir orman gibi kardeşçesine" bir yaşamak.
Çünkü yaşamak,
meğerse yaşamak'ın hasretini çekenlerden
yaşamak'ı hak edenlere
dökülen kanlarla verilen bir armağanmış.

PRANGASIZ YAŞAM: CUMHURİYET

Defne TÜRKDÖNMEZ

“Özgürlüğü sevenlere ve koruyanlara ancak Cumhuriyet yaraşır.” demiştir George Washington. Cumhuriyeti basitçe açıklarsam cumhuriyet halkı yönetenlerin halk tarafından seçimle belirlenmesidir. Kişinin hür olmasını, kişinin birinin veya birilerinin baskısı altında kalmadan karar verebilmesini gerektirir cumhuriyet. Esaret altında olmayan, kimsenin baskısına maruz kalmayan, adaletli bir milletin olmazsa olmazıdır cumhuriyet.

Geçmişte bazı milletlerin krallıktan, padişahlık sisteminden veya başka bir ülkenin boyunduruğu altından kurtulup cumhuriyet sistemine geçmesi bir hayli zor olmuştur. Hele ki Türklerin cumhuriyet rejimine geçişi... Birçok ülkenin sömürgesi altındaki bir padişahlık ile yönetilen Osmanlı’dan atalarımızın özgürlük aşkı sayesinde bağımsız ve demokratik Türkiye’ye geçtik. Atalarımız esaret altında yaşamamak için erkeği, kadını, çoluğu çocuğu hepsi birlikte savaştılar. Bazıları cepheye bazıları da cephenin gerisinde ama hepsi ellerinden geleni fazlasıyla yaptılar. Bu vatan aşkı uğruna bir sürü şehit verdiler. Bazen arkadaşlarını bazen ailelerini kaybettiler ama kendi canlarını feda etmekten korkmadan savaştılar. Aynı İstiklal Marşı’mızda da söylendiği gibi “Şüheda çıkacak toprağı sıksan, şüheda! / Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda, / Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.” Başta Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları olmak üzere pek çok kişi o zor dönemde bağımsızlık için hem cepheye savaşıp hem de cumhuriyeti kurmuştur.

Ama cumhuriyet “bir anda” deyince kurulmadı. İlk başta saltanat kaldırıldı. Yaklaşık bir buçuk yıl sonra halifelik kaldırıldı. Bunun temel sebebi ise halkın büyük bir kısmının dine bağlı olmasıydı. Bu bağlılık yüzünden isyan çıkmasını önlemek amacıyla halifeliğin kaldırılması yaklaşık bir buçuk yıl geciktirildi. Ancak cumhuriyet karşıtları isyan çıkarmaktan çekinmediler. Şeyh Said İsyanı, Şemdinli İsyanı ve benzeri birçok isyan çıkarılmıştı ancak bu isyanlar başarıyla bastırıldı.

Şimdiyse cumhuriyetimizin 100. yılını kutluyoruz. Bu cumhuriyet günümüze kadar muhafaza edildi ve edilmeye devam ediyor. Peki neden? Neden atalarımız kendi hayatlarını bu cumhuriyet için feda etti? Bu sorulara cevap olabilecek en iyi soru bence cumhuriyetin olmasıyla olmaması arasındaki fark nedir? İlk olarak başka bir ülkenin mandası altında yaşadığınızı hayal edin. Onların yasalarına, onların eğitim sistemine, onların dinine, onların yaşamına uymak zorunda olduğunuz bir ülke. Ya da diktatörlük sisteminin olduğu bir ülke. Sadece tek bir kişinin görüşü üzerine şekillenen kurallar ve hayatlar... Sizin ne düşündüğünüzün önemsiz olduğu bir ülke. İsteklerinizin bir anlam ifade etmediği bir yer. Son olarak bir de şunu düşünmenizi istiyorum. Sizi yönetenleri halkın oy birliği veya oy çokluğuyla seçtiği, sizin fikirlerinizin önemli olduğu, özgürce düşünebildiğiniz bir ülke. Hayal ettiğinizde bir fark olduğu hissediliyor. İşte bu farkın adı cumhuriyet.

ÇORAK TOPRAKTA YEŞER

İpek SAKARYA

Kardeşin mapusta karalarken defterini
İtimat edebiliyorsan koca kötü kurtlara
Neden kaçtı Damat Ferit,
Ne gerek vardı yasalara?

Tüm cihanın mağlup gördüğü
Vatanımın dört bir yanı muhasara
Demem o ki, cüret edeceksen kaderi suçlamaya,
Sor kendine, değil miydi askerimin bahtı kara?

Mehmetçiğin kırdığı zinciri
Geri takacaklarsa boynumuza eğer,
Neden Sakarya'da söküp atıldı
Göğsümüzdeki hançer?

Milletim hasret kaldığı ümidiyle
Elindeki son ekmeği verdiyse eğer,
Gelmeyecek yağmuru bekleme,
Çorak toprakta yeşer.

Fotoğraf: Bora BURSALI

CUMHURİYET KADINI

Ecrin KÜÇÜK

60'lı yıllar boyunca dünyanın dört bir yanından kadınlar, iş yerinde eşitlik için mücadele etmeye başladı. İş yerlerinde yaşadıkları cinsiyet ayrımcılığına ve erkeklerle eşit olmayan ücretler karşılığında çalışmak zorunda kalmalarına karşılık vermeye başladılar. Seslerini susturmaya çalışanlara karşılık seslerini daha da yükselterek bir takım protestolar düzenlediler. Özellikle 1960'lı tarihlerde (tarih farklı kaynaklarda farklılık gösteriyor) Londra'nın Merkezi Trafalgar Meydanı'nda yapılan bir protestoda, Hulton Deutsch arşivinde bulunan bir fotoğraftaki pankartta yazan "İngiliz kadınları Türk kadınlarından daha mı az değerlidir." ifadesi dikkatleri o dönemin Türkiye Cumhuriyeti kadınlarının yaşam standartlarına dikkat çekiyor.

Fotoğrafın Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (Milletlerarası Çalışma Teşkilatı) (International Labor Organization – ILO) 1951 yılında kabul edilen 100 No'lu "Eşit Ücret Sözleşmesi"nin ("Equal Remuneration Convention") üye ülkeler tarafından onaylanıp yürürlüğe konulması sürecinde kaydedildiği düşünüyor. Britanyalı kadınlar düzenlenen protesto etkinliğinde, hükümetlerinin ILO'nun temel metinlerinden biri olan kadın-erkek ücret farklılığını gidermeyi hedefleyen sözleşmeyi onaylamamış olmasını eleştiriyor. Bu protestoyu yürütürken İngiliz kadınları "İngiliz kadınları Türk kadınlardan daha mı az değerlidir." yazısıyla Türk kadınlarının sahip oldukları eşitlik hakkına kendilerinin neden sahip olamadığını sorguluyor.

Uzun bir süre çoğu ülkede kadınların hak ettiği değeri görmemesi, onların çocuk yapan, fakat çocuğu hakkındaki konularda bile en ufak bir söz hakkı olmayan, alınıp satılabilen, devredilebilen bir mal olarak görülmesi, ülkemizde Mustafa Kemal Atatürk'ün uğraşları sonucunda değişmeye başlamıştır. Atatürk'ün, 1923 yılında yaptığı bir konuşmadaki: "...bizim sosyal toplumumuzun başarısızlığının sebebi, kadınlarımıza karşı gösterdiğimiz ilgisizlikten ileri gelmektedir. Yaşamak demek faaliyet demektir. Bundan dolayı bir sosyal toplumun bir organı faaliyette bulunurken, diğer bir organı işlemezse o sosyal toplum felçlidir..." sözü bize bunu gösterir. Cumhuriyetin kuruluşundan kısa bir süre önce, hem I. Dünya Savaşı'nın hem de Kurtuluş Savaşı'nın yaraları daha kapanmadan, Atatürk tarafından ortaya atılan bu görüşler, daha önce hiç bir başkomutan ve devlet adamı ağızından duyulmamıştır. Türk kadınına, asırlardır sahip olmadıklarını fakat yıllardır hak ettiklerini 1926'da kabul edilen ve 1930 yılında uygulamaya konulan medeni kanunla yasal olarak sağlamıştır. Pankarttaki kadınların protesto ettiği iş yerinde eşit olmayan ücretler konusu Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından kabul edilen "100 No'lu Eşit Ücret Sözleşmesi" ile çözülmüş, Türk kadınları 13 Aralık 1966 tarihli 810 sayılı "Eşit değerde iş için erkek ve kadın işçiler arasında ücret eşitliği hakkında 100 sayılı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğu Kanun" ile hak ettikleri çalışma hayatındaki eşitliğe ulaşmıştır. Birçok farklı ülkeden önce kadınlarının bu hakkına sahip çıkan Türkiye Cumhuriyeti, pankartta görülebileceği üzere diğer ülkelerdeki kadınların da aynı hakkı talep etmesine ilham kaynağı olmuştur.

İstiklâl mücadelesi veren ülkeler nasıl Atatürk'ü bir komutan olarak benimsemişlerse dünyanın dört bir yanından kadın hakları için mücadele veren insanlar da, Atamızı bir başkomutan olarak benimsemişlerdir çünkü hiçbir lider, Cumhuriyetin ve modern yaşamın gerekliliklerinden biri olan kadın haklarını böylesine özverili bir şekilde savunmamıştır. Peki, geçmişte kadın haklarına çeşitli birçok ülkeden daha önce kavuşmuş ve pankartta görülebileceği üzere kadınlara bir ilham kaynağı haline gelmiş bir milletin başkomutanının uğruna savaş verdiği kadın hakları hâlâ günümüzde aynı değeri görüyor mu?

CUMHURİYET

Kumru Elif CELAYİR

Yüz yıl önce bu topraklarda,
Uyandı atalarımız özgürlükle dolu yeni bir rüyaya
Şehitler, kanlar, zorluklarla kazanılan,
Umut dolu bir yolculuğa.

Bin dokuz yüz yirmi üç,
Yirmi Dokuz Ekim'de,
Erişildi en erişilmez dileklere,
Onu hep korumak sözüyle.

En değerli mirasımızdır o bizim,
Bize hür bir nefes aldırın.
En vazgeçilmez yıldızdır evrenin,
Beni ve seni, özgürlüğün kanatlarında yaşatan.

Sorumluluk değil görevimizdir bizim,
Taşımak onu gelecek nesillere,
Göklerde bayrağımızı dalgalandıran rüzgar,
Gezdirsin tüm ufka Cumhuriyetimizin kokusu diye.

Fotoğraf: Rana ŞENÖZ

ASIR

Elif Sude YANIK

Onunki asrın değil

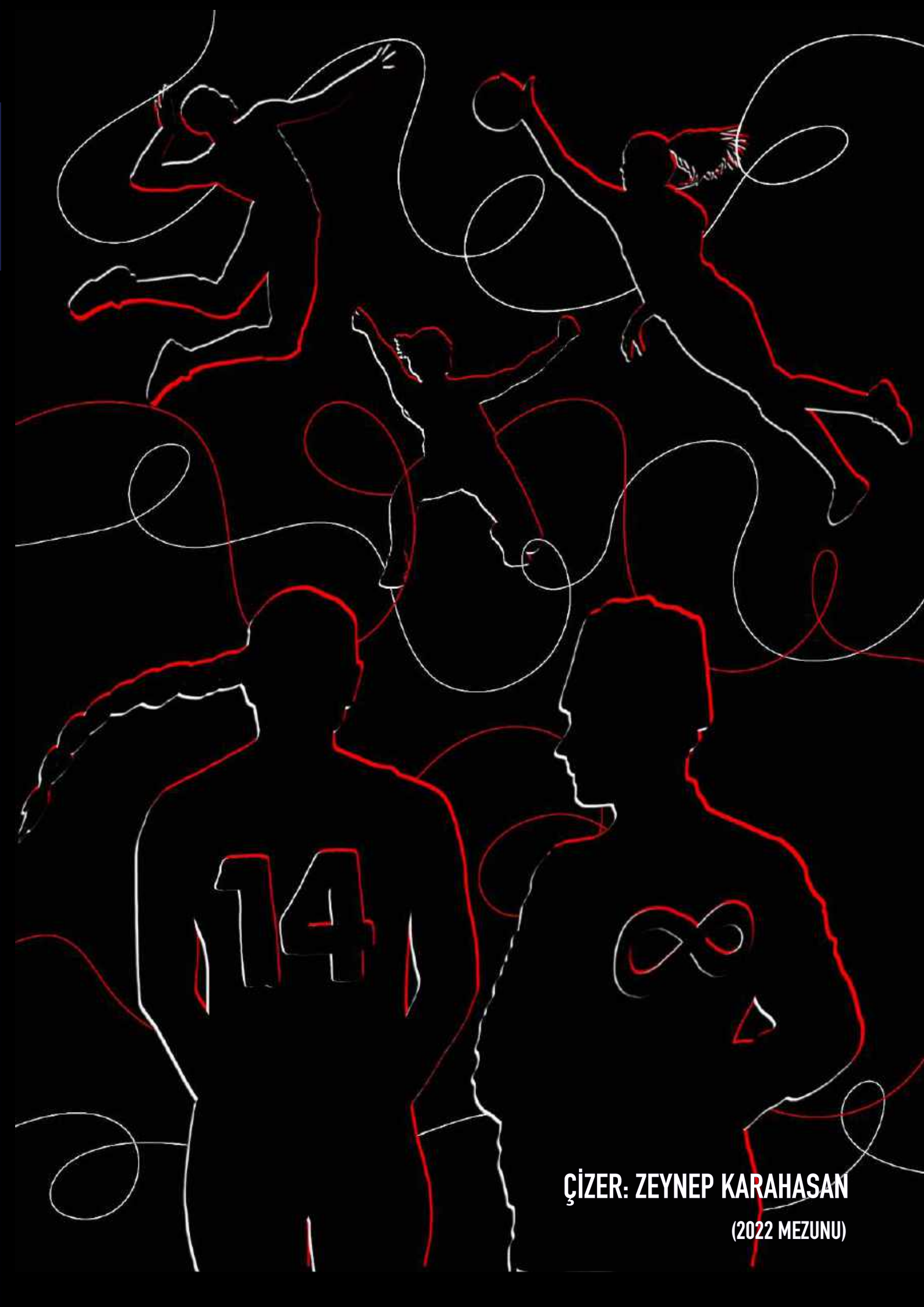
“umut etmenin yorgunluğu”,

ve bunca yorgunluğa rağmen yitmemenin umudu.

Nuri Bilge Ceylan - Kuru Otlar Üstüne (2023)

Fotoğraf: Doruk ÖĞRETEN

ÇİZER: ZEYNEP KARAHASAN

(2022 MEZUNU)